

Árni Joensen, verkfrøðingur:

Vit nuyðast at hugsa øðrvísi

-Um vit ikki alt fyrri eitt finna út av at gera brúk av útbúna fólkinum á annan hátt enn í almennum tænastuvirksemi, kunnu vit eins væl pakka saman skrivar Árni Joensen, verkfrøðingur í "Sjónarmið" í dag.

Hann heldur vit eru noydd til at hugsa øðrvísi, nú alt jú er vordðið øðrvísi og mælir til, at føroyingar fara út í heim og bjóða seg at vera við í kappingini innan aljóða tænastuvirksemi. Her eru vit kappingarførir. Her manglar okkum nakað av praktiskum royndum, men útbúgvingsarliga kunnu vit sammetast við tey mest framkomnu londini.

Árni Joensen vísir á, at marknaðurin er stórur. Risa-upphæddir verða játtadar av framkomnu ídnaðarlondunum at útbýggja seinment lond, og tað er einki at ivast í, at vit eiga at kunna fáa lut í hesum virksemi sigur hann.

Nú umboð fyrri Føroya Landsstýri, fyrri triðju ferð, noyddust til donsku stjórnina at bjóða um lán til føroyska búskapin, havi eg hug at leggja upp í orðaskiftið við einum heldur óvanligum sjónarmiði. Óll tosa um eina alternativa vinnu, men tað er einki nýtt at hoyra. So hetta skal skiljast sum ein roynd at beina hugburðin inn á eina kós, har vit sjálvir byggja upp undir og medvirka til at loysa kreppuna.

Kreppan

Talan er bæði um eina figgarliga og eina moralska kreppu. Tann figgarliga kann siggjast, merkjast og mástast, meðan tann moralska kreppan ikki kann tað á sama hátt. Ti er tað, at figgarviðurskipti verða kannað og endavend, hóast eingin er í iva um, at figgarliga kreppan verður ikki loyst til fulnar, uttan so at gott síðalag er manna millum, í handli og allari samvinnu við onnur.

Eins og í ítrótti og leiki, er neyðugt at ávísar reglur ella lógir eru galdandi, um ein samfelagskipan skal virka. Summar lógir er neyðugt at skriva niður, aðrar ikki, men í báðum førum mugu lógirnar haldast, ella virkar skipanin ikki. Tá hugtøk sum ábyrgd, reidilgheit og álít fara at skinkla, nørst illgruna-semi, óvund og girnd móti næsta. Av ótryggleika ørkymlast fólk, geras veik, ósjálvbjargin og løtt at lokka. Já, yrkingin

hjá Rasmus Effersøe:

Fast stóð í fonnum eitt fjalladalsfylli, hevur ongantið verið meira aktuellt enn beint nú.

Nógvar hevdar verðið gitt, sagt og skrivað um orsökina til kreppuna og um hvør hevur ábyrgdina av, at stóran er sum hon er. Ja, millum fólk breiðir seg ein sannur krossfestingarghýrur. Politakarar og embætisfólk verða hongd út sum brotsmenn av fólkum, sum ívaleytt høvdu útið somu avgerðir, um temum varð tað unt. Tað er so lætt at døma og jú minni tú kennir til viðurskiptini, lættari er tað. Eingin ivi er um, at mistøk eru gjørd, og loyvt má vera at finnst at, men slík niðurgjörðin, ið hevur verið at hoyra, er teimum afmáttarsomu til lítlan sóma.

Eini saknur í føroyskum politikki eru principiellar avgerðir um umboðslinjur. Tað verður lóggevið niður í minstu smálutir. Hvussu ber tað til at danska grundlógin so at siga rúmast á einum A4-arki.

Tað hevur týðum verið ført fram, at vit hava ongan orku-politikk, ongan heilsu-politikk, ongan vinnulívs-politikk, heldur ongan figgarpolitikk – politiskt máttloysi.

Heldur enn at lata umsitningina umsita lógir og reglugerðir, vevja politikararnir seg upp í smálutir og missa fullkomuliga høvuðsmálsetningin burtur. Embætisfólk og ráðgevarar er bara fólk ið í einum politiskum talvi,

sum hevur havt eittans endamálið: at vinna sær og sínum fyrimunir.

Tað byrjar í 60-unum

Miðskeiðis í 60-unum týkst fiskiveiða og fiski-ídnaður á landi at vera komandi í eina tryggja legu.

Lögur verða gjørdar í ein stálinuskipafloata og nýmótans flakavirkir bygd á landi.

Sjálvráði, figgarligt og hugsjónarligt frælsi, gongur líkasum alt upp í eina hægri eind. Tíðin er búgvinn til útbýggingar á landi, vegir, tunlar og havnir, skular og kirkjur...

Í vesturheiminum fer fram ein hugsjónarlig og teknifrøðilig kollvelting. Ein nýindustrialisma og ein nýtslumentalitetur tekur seg upp og fólk ið gerst frísinnar. M.a. verða rættindi og møguleikar hjá hinum einstaka til hægri útbýgving so at siga óavmarkaðir.

Í Føroyum eins og í londunum uttan um okkum hendir ein eksplosjón viðvíkjandi fólk, ið fara undir hægri útbýgvingar.

Sum partur av danska ríkinum verða vit óvarin tikin við hesum vesturlendska rákinum – nýindustrialisma, har útbýgving og skrivstovu-veldi eru tað berandi, og ein nýtslumentalitetur stóð fyrri øktari ídnaðarframleiðslu, har maskinur ella fólk ið triðja heiminum gera arbeiðið.

Hóast vit útbýgvingarliga, teknifrøðiliga og í nýtslumentalitetur eru við í

Árni Joensen, verkfrøðingur: -Tað er falkkomiliga ábyrgdarleysur politikkur, ið sambandsflokkinur krevur, at ongar lögur skulu gerast og skerjast skulu 200 mill kr. á figgarlógini um árið nøkur ár frammyr. At kunna varðveita arbeiðspláss í hesum landi meir javnaðarflokkurin eins týðandi sum tað at bjarga bankunum

ferðini, fóta vit okkum ongantið í hesum nýggja hugburði og arbeiðslag. Vit sigla ókara egna sjögv.

Veruleikin

Tó at fiskaloysi ið dag kann tykjast at vera ein høvuðsorsøk til figgarligu kreppuna, er veruleikin tann, at fiskivinnan, sjálvt um tilfeingið og veiðimøguleikarnir normaliserast aftur, ikki orkar at breyðfóða 45-50.000 fólk. Eins og bóndasamfelagið hoyknandi undan, er fiskivinnan um at hoykna, og setast má út í kortið av nýggjum.

Onkur tevjar rákan av olju í føroysku undirgrundini og sær eina bjarging fyrri framman í hesum, men eins lítið vit kunnu siga um fiskiskapin næstan ár, eins lítið vita vit um olju í føroysku undirgrundini at siga.

Sjálvsagt verður fiskivinnan tað berandi í føroyska búskapinum frammyr, men treytin er økt kappingarføri, ið krevur, at stórar og grundleggandi broytingar verða framdar – umstrukturering og rationalisering.

Trupulleikin er ikki bert, at lónarlagið er ov høgt ella virkið ov dyrt, tað er hugburðurin í heila tukið, ið er skeivur. Kvaliteturin av einum virksemi verður virðismettur á arbeiðsplássum ikki á dygd og avlopi.

Í dag duga flest øll at siggja, at neyðugt er at rationalisera, bæði alment og privat, men tað kostar arbeiðspláss.

Postverkið kann t.d.

spara nógvar útreiðslur við at avgreiða postutberingina við bóksum á hóskaði stað, har fólk sjálf avheinta postin – sera einfalt, men ber sjálvsagt í sær, at nógvar fólk verða uppsæð á postverkinum.

Tað finnst eisini fleiri dupultfunktiónir innan alt almannaverkið, sum enda í fleiri førum kanska beinleiðis í mótarbeiði hvør móti øðrum. Eisini í slíkum føri kann sparast, men avleiðingin er tann sama – fleiri arbeiðsleys.

Í fiskivinnuni eins og í privatu tænastuvinnuni eru nógvar vordin arbeiðsleys, tí arbeiðið er minnað. Harafurimóti virkar tað sum um at av tí at tað er ein beinleiðis politisk avgerð, ið skal takast um rationaliseringar skulu gerast innan fyrri tað almenna, hendir lítið ella einki.

Tann størsti lónmóttak-arabólkurin á føroyska arbeiðsmarknaðinum er innan alment tænastuvirksemi. Talan er um ein stóran hóp av fólkum við útbýgving. Nakað er spart á hesum øki, men eingin ivi er um, at her koma at henda stórar sparingar og nógvar fólk missa arbeiðið. At kalla alt undir land og kommunu skal hava nýggjan bygnað, umstrukturerað og rationaliserað. Við øðrum orðum, fólk skulu sigast upp.

Tey ungu kroysta vit av landinum at útbýgva seg,

hóast vit einki hava at bjóða teimum at koma heim aftur til. Tann arbeiðsleysa barnafamiljan má klára seg sum best, tey eftirløntu ella lítið mentu fáa minni og minni og vinnulívið verður niðurpint í avgjöldum og skatti. Hetta er ein beiskur veruleiki, vit mugu siggja í eyguni og gera nakað við.

Síðani miðskeiðis í 60-árunum er ein stórri og størri partur av ungum fólkum, á hvørjum ári, byrjaðar upp á eina bókliga útbýgving. Já, føroyska samfelagið hevur í stóran mun gjørt seg út til at geva ungum fólkum henda møguleika, uttan at gera sær greitt hvat endamálið er, og hvat hetta hevur at tyða fyrri føroyska samfelagið.

Nú mestum alt handverksligt virksemi í landinum er steðgað og fiskivinnan er í sorli, hava tey ungu so at siga einki annað val enn at seta seg á skulabonk. Politiskt er eingin onnur loysn, hóast spurningurin er einfaldur, hvat skulu hesi ungu fólkini gera í føroyska samfelagnum, tá tey hava fingið útbýgvingina.

Sum er, eru umleið 70-80% av vinnuføra fólkinum í almennari ella privatu tænastuvinnu, ein lítill partur í produktivari vinnu til heimamarknaðin, restin í útflutnings-

Framhald á síðu 19

Sjónarmið